

“माझी वसुंधरा” अभियान

दिनांक २ ऑक्टोबर, २०२० ते ३१ मार्च, २०२१ या कालावधीत राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक : अभियान-२०२०/प्र.क्र.१३४/तां.क.-१

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२

दिनांक : १४ ऑक्टोबर, २०२०

प्रस्तावना:

निसर्गाशी असलेली कटिबद्धता निश्चित करण्यासाठी, निसर्गाशी संबंधित पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या पंचतत्वांवर पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग कार्य करीत आहे. पृथ्वी तत्वाशी संबंधित वनीकरण, वनसंवर्धन, घनकचरा व्यवस्थापन, सांडपाणी व्यवस्थापन व जमिनीचे धुपीकरण इत्यादी बाबींवर कार्य करणे. वायू तत्वाचे संरक्षण करता यावे म्हणून हवेच्या गुणवत्तेसाठी वायूप्रदूषण कमी करून हवेच्या गुणवत्तेत सुधारणा करणे. जल तत्वाशी संबंधित नदी संवर्धन, सागरी जैव विविधता, जलस्रोतांचे संवर्धन व संरक्षण तसेच, सागरी किनारे यांची स्वच्छता करणे. अग्नी तत्वाशी संबंधित ऊर्जेचा परिणामकारक वापर, ऊर्जा बचत तसेच ऊर्जेचा अपव्यय टाळणे या बाबींना प्रोत्साहन देणे, अपारंपरिक ऊर्जेच्या निर्मितीसाठी नाविन्यपूर्ण उपक्रम, महामार्गाच्या दुतर्फा असलेल्या जागा, पडीक जमिनी, शेतांचे बांध या सारख्या जागांवर राबविणे आणि आकाश या तत्वास स्थळ व प्रकाश या स्वरूपात निश्चित करून मानवी स्वभावातील बदलांसाठी जनजागृती व शैक्षणिक कार्यक्रमांद्वारे जनमानसात बिंबवणे या प्रमुख बाबींचा समावेश आहे. निसर्गाच्या या पंचतत्वासोबत जीवन पद्धती अंगीकारल्याशिवाय आपण निसर्गासोबत जगू शकणार नाही आणि जैव विविधतेचेही अस्तित्व राहणार नाही. म्हणून राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्थांना सोबत घेवून तेथे या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर आधारित उपाययोजना करून शाश्वत निसर्गपूरक जीवनपद्धती अवलंबण्यासाठी “माझी वसुंधरा” हे अभियान राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :

प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या बाबींचा विचार करून पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर आधारित “माझी वसुंधरा” अभियान हे राज्यातील खाली नमूद केलेल्या ६६७ स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये दिनांक २ ऑक्टोबर, २०२० ते ३१ मार्च, २०२१ या सहा महिन्यांच्या कालावधीत राबविण्यास शासन मान्यता देत आहे.

(अ) नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था : ३९५ (सूची “परिशिष्ट-१” मध्ये नमूद केल्यानुसार)

(१)	अमृत शहरे	४३ (महानगरपालिका २७ व ‘अ’ वर्ग नगरपरिषदा १६ “परिशिष्ट-१(अ) ”
(२)	नगरपरिषदा	२२६ “परिशिष्ट-१(ब)”
(३)	नगरपंचायती	१२६ “परिशिष्ट-१(क)”

(अ) (ब) ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था : (ग्राम पंचायती) : २७२ (सूची “परिशिष्ट-२” मध्ये नमूद केल्यानुसार)

(१)	सन २०१९च्या जनगणनेनुसार १०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या ग्राम पंचायती. “परिशिष्ट-२(अ)”	२४६
(२)	रायगड, रत्नागिरी व गोंदिया या जिल्हयांमध्ये १०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या ग्राम पंचायती नसल्याने या जिल्हयांसाठी सदर अट शिथिल करून या जिल्हयांमधील ५००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या ग्राम पंचायतीचा समावेश करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. “परिशिष्ट-२ (ब)”	२६

२. संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये सदर अभियान प्रभावीपणे राबविण्याची जबाबदारी संबंधित आयुक्त, महानगरपालिका, मुख्याधिकारी, नगरपरिषद/ नगरपंचायत व ग्रामसेवक, ग्राम पंचायत यांची राहिल. तर, जिल्हयाच्या नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे प्रमुख म्हणून संबंधित जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी, जिल्हयाच्या ग्रामीण संस्थांचे प्रमुख म्हणून संबंधित जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी व संबंधित महसूली विभागाचे प्रमुख म्हणून विभागीय आयुक्त यांनी त्यांचे विभागातील / जिल्हयातील स्थानिक संस्थांना प्रोत्साहन देवून त्यांच्याकडून सदर अभियानात उच्चतम कामगिरी करून घेण्याची जबाबदारी सोपविण्यात येत आहे.

३. या अभियानांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी पृथ्वी, वायू, जल, अग्नी, आणि आकाश या निसर्गाशी संबंधित पंचतत्वांवर केलेल्या कामांचे मुल्यमापन करण्यासाठी खाली दिलेल्या विगतवारीनुसार १५०० गुण ठेवण्यात आले आहेत:-

विषय	पृथ्वी / Earth	वायू / Air	जल / Water	अग्नी / Energy	आकाश / Enhancement
गुण	६००	१००	४००	१००	३००
एकूण गुण : १५००					

उपरोक्त पंचतत्वांतर्गत राबवावयाच्या उपक्रमांचा विस्तृत तपशील खालील तक्त्यात नमूद केला आहे:

अ.क्र.	अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी	गुण
१	पृथ्वी	
१	हरित अच्छादन आणि जैवविविधता	
(अ)	अर्जदारांतर्फे राबविण्यात येणारे वृक्षारोपण अभियान : लावलेल्या झाडांची एकूण संख्या	१००
(ब)	वृक्षारोपण अभियान कालावधीत लावण्यात आलेल्या भारतीय प्रजातीच्या झाडांची टक्केवारी	५०
(क)	नव्याने केलेल्या हरित क्षेत्रांचा विकास (संख्या) (उदा. अमृत वने, सार्वजनिक उद्याने)	१००
(ड)	जुन्या आणि नव्याने निर्मित केलेल्या हरित क्षेत्रांचे संवर्धन आणि देखभालीसाठी घेतलेल्या उपक्रमांची संख्या (जैवविविधतेच्या संवर्धनासह)	५०
एकूण		३००
२	घनकचरा व्यवस्थापन	
(अ)	घनकचऱ्याचे संकलन, विलगीकरण व शास्त्रोक्त प्रक्रियेची टक्केवारी	१००
(ब)	जुन्या साठलेल्या कचऱ्यावर शास्त्रोक्त प्रक्रिया	७५
(क)	स्वयंपाकघरातील ओला कचरा कंपोस्टिंग करण्यास प्रोत्साहन देण्यासाठी राबविण्यात येणारे नाविन्यपूर्ण उपक्रम	७५
(ड)	शहराचा हागणदारीमुक्तीचा दर्जा	२५
(इ)	प्लास्टिक कचरा व्यवस्थापन	२५
एकूण		३००
पृथ्वी - एकूण		६००

अ.क्र.	अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी	गुण
II	वायू	
(अ)	पर्यावरण, वने आणि वातावरणीय बदल मंत्रालयाने मान्यता दिलेल्या प्रयोगशाळांमार्फत परिक्षण करण्यात आलेली वायू गुणवत्ता	४०
(ब)	धूळ कमी करण्यासाठी रस्त्याच्या बाजूच्या जागेचे हरितीकरण	२०
(क)	ऊज्वला योजनेची व्यापकता (ग्रामीण)	४०
(ड)	नागरी भागात नॉन मोटराइझ वाहतूकीस प्रोत्साहन (नागरी)	४०
	वायु- एकूण	१००
III	जल	
१	जलसंवर्धन	
(अ)	जलसंवर्धनासाठी राबविण्यात येत असलेले उपक्रम	१००
	एकूण	१००
२	रेन वॉटर हारवेस्टिंग व परकोलेशन	
(अ)	हाती घेण्यात आलेली रेन वॉटर हारवेस्टिंगची कामे	१००
(ब)	रेन वॉटर परकोलेशनसाठी राबविण्यात येत असलेले उपक्रम	५०
	एकूण	१५०
३	नदी, तळे व नाले यांची स्वच्छता	
(अ)	नदी, तळे व नाले यांचे पुनःजिविकरण/ सौंदर्यीकरणासाठी हाती घेण्यात आलेले उपक्रम	५०
	एकूण	५०
४	सांडपाणी, मैला व्यवस्थापन व प्रक्रिया	
(अ)	मैला प्रक्रिया केंद्रात प्रक्रिया करण्यात येत असलेल्या सांडपाण्याचे प्रमाण	५०
(ब)	मैला प्रक्रिया केंद्राच्या उभारणीसाठी प्रस्तावित मंजूर प्रकल्प	५०
	एकूण	१००
	जल -एकूण	४००

अ.क्र.	अभियान काळातील कार्यवाहीसाठीच्या बाबी	गुण
IV	अग्नी	
(अ)	नूतनीकरणयोग्य उर्जा स्रोतांच्या वापरास प्रोत्साहन	३०
(ब)	एकूण सौरउर्जेवर चालणारे / एलईडी चालणारे दिवे	२०
(क)	पुर्ननवीकृत ऊर्जा म्हणून बायोगॅस प्रकल्पांची उभारणी (ग्रामीण)	२५
(ड)	एकूण सौर पंपांची संख्या (ग्रामीण)	२५
(इ)	हरीत इमारतींची संख्या (नागरी)	२५
(ई)	विद्युत वाहनांना प्रोत्साहन- चार्जिंग पॉईंट उपलब्ध करून देणे (नागरी)	२५
	अग्नी -एकूण	१००
V	आकाश	
१.	पर्यावरण सुधारणा व संरक्षणासाठी जनजागृती	
(अ)	पर्यावरण सुधारणा व संरक्षणासाठी जनजागृतीसाठी राबविण्यात येत असलेले उपक्रम	१५०
२.	निर्सग संवर्धनासाठी नागरीकांनी घेतलेली शपथ	
(अ)	हरित कायदा (Green Act) चे पालन करण्याची शपथ घेतलेल्या नागरिकांची संख्या	१५०
	आकाश- एकूण	३००
	एकंदरीत एकूण	१५००

(वरील विगतवारी नुसार गुणांचे सविस्तर वितरण व मुल्यांकन या बाबतची कार्यपध्दती (Toolkit) वेगळ्याने निर्गमित करण्यात येईल)

४. या अभियानांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थेने केलेल्या कामाचे मुल्यमापन दिनांक १ एप्रिल, २०२१ ते ३१ मे, २०२१ या कालावधीत त्रयस्त यंत्रणे मार्फत करण्यात येईल व त्याचा निकाल जागतिक पर्यावरण दिनी म्हणजे दिनांक ५ जून, २०२१ रोजी जाहीर करून बक्षिस वितरण करण्यात येईल.

५. या अभियानांतर्गत खालील प्रमाणे बक्षिसे देण्यात येतील:

(अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी :

(१)	अमृत शहर	गुणानुक्रमा नुसार प्रथम येणारी ३ अमृत शहरे
(२)	नगरपरिषदा	गुणानुक्रमा नुसार प्रथम येणाऱ्या ३ नगरपरिषदा
(३)	नगरपंचायती	गुणानुक्रमा नुसार प्रथम येणाऱ्या ३ नगरपंचायती
(४)	ग्राम पंचायती	गुणानुक्रमा नुसार प्रथम येणाऱ्या ३ ग्राम पंचायती

(ब) स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अभियानात काम करण्यास प्रोत्साहित केल्याबाबत विभागीय व जिल्हास्तरावरील अधिकाऱ्यांसाठी :

(१)	सर्वोत्तम कामगिरी करणाऱ्या विभागाचे विभागीय आयुक्त	१
(२)	राज्यात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे जिल्हाधिकारी	३
(३)	राज्यात सर्वोत्तम कामगिरी करणारे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	३

(क) जिल्हास्तरावर उच्चतम कामगिरी करणाऱ्या प्रत्येकी एका नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेस व ग्राम पंचायतीस प्रोत्साहनात्मक बक्षिस देण्यात येईल.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक २०२०१०१४१७२७४२१८०४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सु.कि.निकम)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति :

- १) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा. मंत्री, नगर विकास, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. मंत्री, ग्राम विकास व पंचायत राज, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. मंत्री, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ५) मा. राज्यमंत्री, नगर विकास, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ६) मा. राज्यमंत्री, ग्राम विकास व पंचायत राज, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ७) मा. राज्यमंत्री, पर्यावरण व वातावरणीय बदल, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ९) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०) प्रधान सचिव, (नवि-२) नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ११) प्रधान सचिव, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- १२) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व पंचायत राज विभाग विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- १३) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- १४) आयुक्त, तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई
- १५) जिल्हाधिकारी (सर्व)

- १६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १७) आयुक्त, सर्व महानगरपालिका
- १८) राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) मुंबई
- १९) प्रादेशिक उप संचालक, नगरपालिका शाखा, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
- २०) जिल्हा प्रशासन अधिकारी, नगरपालिका शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व)
- २१) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
- २२) मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (सर्व)
- २३) ग्रामसेवक, ग्रामपंचायत
- २४) निवडनस्ती, पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट- १
नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था

(अ-१) अमृत शहरे : ४३		
अ.क्र.	जिल्हा	महानगरपालिका / नगरपरिषद
कोकण विभाग		
१	मुंबई	बृहन्मुंबई महानगरपालिका
२	पालघर	वसई-विरार महानगरपालिका
३	रायगड	पनवेल महानगरपालिका
४	ठाणे	ठाणे महानगरपालिका
५	ठाणे	कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिका
६	ठाणे	उल्हासनगर महानगरपालिका
७	ठाणे	नवी मुंबई महानगरपालिका
८	ठाणे	भिवंडी-निजामपूर महानगरपालिका
९	ठाणे	मीरा-भाईंदर महानगरपालिका
१०	ठाणे	अंबरनाथ नगरपरिषद
११	ठाणे	कुळगांव-बदलापुर नगरपरिषद
पुणे विभाग		
१२	पुणे	पुणे महानगरपालिका
१३	पुणे	पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका
१४	सातारा	सातारा नगरपरिषद
१५	सांगली	सांगली-मिरज-कुपवाड महानगरपालिका
१६	कोल्हापुर	कोल्हापूर महानगरपालिका
१७	कोल्हापुर	इचलकरंजी नगरपरिषद
१८	सोलापुर	सोलापूर महानगरपालिका
१९	सोलापुर	बार्शी नगरपरिषद
नाशिक विभाग		
२०	नाशिक	नाशिक महानगरपालिका
२१	नाशिक	मालेगाव महानगरपालिका
२२	धुळे	धुळे महानगरपालिका

(अ-१) अमृत शहरे : ४३		
अ.क्र.	जिल्हा	महानगरपालिका / नगरपरिषद
२३	अहमदनगर	अहमदनगर महानगरपालिका
२४	जळगांव	जळगांव महानगरपालिका
२५	जळगांव	भुसावळ नगरपरिषद
२६	नंदुरबार	नंदूरबार नगरपरिषद
औरंगाबाद विभाग		
२७	औरंगाबाद	औरंगाबाद महानगरपालिका
२८	परभणी	परभणी महानगरपालिका
२९	नांदेड	नांदेड-वाघाळा महानगरपालिका
३०	लातूर	लातूर महानगरपालिका
३१	लातूर	उदगीर नगरपरिषद
३२	बीड	बीड नगरपरिषद
३३	जालना	जालना नगरपरिषद
३४	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद नगरपरिषद
अमरावती विभाग		
३५	अकोला	अकोला महानगरपालिका
३६	अमरावती	अमरावती महानगरपालिका
३७	अमरावती	अचलपूर नगरपरिषद
३८	यवतमाळ	यवतमाळ नगरपरिषद
नागपूर विभाग		
३९	नागपूर	नागपूर महानगरपालिका
४०	चंद्रपुर	चंद्रपूर महानगरपालिका
४१	वर्धा	हिंगणघाट नगरपरिषद
४२	वर्धा	वर्धा नगरपरिषद
४३	गोंदिया	गोंदिया नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
कोकण विभाग		
१	पालघर	जव्हार नगरपरिषद
२	पालघर	डहाणू नगरपरिषद
३	पालघर	पालघर नगरपरिषद
४	रायगड	खोपोली नगरपरिषद
५	रायगड	अलिबाग नगरपरिषद
६	रायगड	महाड नगरपरिषद
७	रायगड	पेण नगरपरिषद
८	रायगड	रोहा नगरपरिषद
९	रायगड	उरण नगरपरिषद
१०	रायगड	मुरुड-जंजिरा नगरपरिषद
११	रायगड	श्रीवर्धन नगरपरिषद
१२	रायगड	माथेरान नगरपरिषद
१३	रायगड	कर्जत नगरपरिषद
१४	रत्नागिरी	रत्नागिरी नगरपरिषद
१५	रत्नागिरी	चिपळूण नगरपरिषद
१६	रत्नागिरी	खेड नगरपरिषद
१७	रत्नागिरी	राजापूर नगरपरिषद
१८	सिंधुदूर्ग	सावंतवाडी नगरपरिषद
१९	सिंधुदूर्ग	वेंगुर्ला नगरपरिषद
२०	सिंधुदूर्ग	मालवण नगरपरिषद
पुणे विभाग		
२१	पुणे	लोणावळा नगरपरिषद
२२	पुणे	तळेगांव-दाभाडे नगरपरिषद
२३	पुणे	दौड नगरपरिषद
२४	पुणे	इंदापूर नगरपरिषद
२५	पुणे	शिरूर नगरपरिषद
२६	पुणे	जेजुरी नगरपरिषद
२७	पुणे	भोर नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
२८	पुणे	सासवड नगरपरिषद
२९	पुणे	आळंदी नगरपरिषद
३०	पुणे	जुन्नर नगरपरिषद
३१	पुणे	राजगुरुनगर नगरपरिषद
३२	पुणे	बारामी नगरपरिषद
३३	पुणे	चाकण नगरपरिषद
३४	सांगली	इस्लामपूर नगरपरिषद
३५	सांगली	विटा नगरपरिषद
३६	सांगली	आष्टा नगरपरिषद
३७	सांगली	तासगांव नगरपरिषद
३८	सांगली	जत नगरपरिषद
३९	सांगली	पलूस नगरपरिषद
४०	सातारा	कराड नगरपरिषद
४१	सातारा	मलकापूर नगरपरिषद
४२	सातारा	फलटण नगरपरिषद
४३	सातारा	रहिमतपूर नगरपरिषद
४४	सातारा	म्हसवड नगरपरिषद
४५	सातारा	वाई नगरपरिषद
४६	सातारा	पांचगणी नगरपरिषद
४७	सातारा	महाबळेश्वर नगरपरिषद
४८	सोलापूर	पंढरपूर नगरपरिषद
४९	सोलापूर	करमाळा नगरपरिषद
५०	सोलापूर	सांगोला नगरपरिषद
५१	सोलापूर	अक्कलकोट नगरपरिषद
५२	सोलापूर	मंगळवेढा नगरपरिषद
५३	सोलापूर	मेंदगी नगरपरिषद
५४	सोलापूर	दुधनी नगरपरिषद
५५	सोलापूर	कुर्डुवाडी नगरपरिषद
५६	सोलापूर	मोहोळ नगरपरिषद
५७	कोल्हापूर	जयसिंगपूर नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
५८	कोल्हापूर	मलकापूर नगरपरिषद
५९	कोल्हापूर	मुरगूड नगरपरिषद
६०	कोल्हापूर	वडगांव नगरपरिषद
६१	कोल्हापूर	गडहिंगलज नगरपरिषद
६२	कोल्हापूर	कुरुंदवाड नगरपरिषद
६३	कोल्हापूर	कागल नगरपरिषद
६४	कोल्हापूर	हूपरी नगरपरिषद
६५	कोल्हापूर	शिरोळ नगरपरिषद
६६	कोल्हापूर	पन्हाळा नगरपरिषद
नाशिक विभाग		
६७	नाशिक	मनमाड नगरपरिषद
६८	नाशिक	इगतपूरी नगरपरिषद
६९	नाशिक	नांदगांव नगरपरिषद
७०	नाशिक	सिन्नर नगरपरिषद
७१	नाशिक	येवला नगरपरिषद
७२	नाशिक	त्र्यंबकेश्वर नगरपरिषद
७३	नाशिक	भगूर नगरपरिषद
७४	नाशिक	सटाणा नगरपरिषद
७५	नाशिक	चांदवड नगरपरिषद
७६	अहमदनगर	श्रीरामपूर नगरपरिषद
७७	अहमदनगर	संगमनेर नगरपरिषद
७८	अहमदनगर	कोपरगांव नगरपरिषद
७९	अहमदनगर	राहुरी नगरपरिषद
८०	अहमदनगर	राहाता पिंपळस नगरपरिषद
८१	अहमदनगर	श्रीगोंदा नगरपरिषद
८२	अहमदनगर	देवळाली-प्रवरा नगरपरिषद
८३	अहमदनगर	पाथर्डी नगरपरिषद
८४	अहमदनगर	जामखेड नगरपरिषद
८५	अहमदनगर	शेवगाव नगरपरिषद
८६	नंदुरबार	शहादा नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
८७	नंदुरबार	तळोदा नगरपरिषद
८८	नंदुरबार	नवापूर नगरपरिषद
८९	धुळे	शिरपूर-वरवाडे नगरपरिषद
९०	धुळे	दोंडाईचा-वरवाडे नगरपरिषद
९१	जळगांव	बोधवड नगरपरिषद
९२	जळगांव	अमळनेर नगरपरिषद
९३	जळगांव	चोपडा नगरपरिषद
९४	जळगांव	चाळीसगांव नगरपरिषद
९५	जळगांव	पाचोरा नगरपरिषद
९६	जळगांव	फैजपूर नगरपरिषद
९७	जळगांव	यावल नगरपरिषद
९८	जळगांव	रावेर नगरपरिषद
९९	जळगांव	सावदा नगरपरिषद
१००	जळगांव	पारोळा नगरपरिषद
१०१	जळगांव	धरणगांव नगरपरिषद
१०२	जळगांव	एरंडोल नगरपरिषद
१०३	जळगांव	जामनेर नगरपरिषद
१०४	जळगांव	भडगांव नगरपरिषद
१०५	जळगांव	वरणगाव नगरपरिषद
औरंगाबाद विभाग		
१०६	औरंगाबाद	सिल्लोड नगरपरिषद
१०७	औरंगाबाद	पैठण नगरपरिषद
१०८	औरंगाबाद	वैजापूर नगरपरिषद
१०९	औरंगाबाद	गंगापूर नगरपरिषद
११०	औरंगाबाद	खुल्ताबाद नगरपरिषद
१११	औरंगाबाद	कन्नड नगरपरिषद
११२	परभणी	गंगाखेड नगरपरिषद
११३	परभणी	सोनपेठ नगरपरिषद
११४	परभणी	पूर्णा नगरपरिषद
११५	परभणी	मानवत नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
११६	परभणी	सेलू नगरपरिषद
११७	परभणी	जितूर नगरपरिषद
११८	परभणी	पाथरी नगरपरिषद
११९	हिंगोली	हिंगोली नगरपरिषद
१२०	हिंगोली	बसमतनगर नगरपरिषद
१२१	हिंगोली	कळमनूरी नगरपरिषद
१२२	जालना	अंबड नगरपरिषद
१२३	जालना	भोकरदन नगरपरिषद
१२४	जालना	परतूर नगरपरिषद
१२५	नांदेड	देगलूर नगरपरिषद.
१२६	नांदेड	धर्माबाद नगरपरिषद
१२७	नांदेड	भोकर नगरपरिषद
१२८	नांदेड	किनवट नगरपरिषद
१२९	नांदेड	मुखेड नगरपरिषद
१३०	नांदेड	हदगाव नगरपरिषद
१३१	नांदेड	कंधार नगरपरिषद
१३२	नांदेड	लोहा नगरपरिषद
१३३	नांदेड	मुदखेड नगरपरिषद
१३४	नांदेड	बिलोली नगरपरिषद
१३५	नांदेड	कुंडलवाडी नगरपरिषद
१३६	नांदेड	माहुर नगरपरिषद
१३७	नांदेड	अर्धापुर नगरपरिषद
१३८	नांदेड	उमरी नगरपरिषद
१३९	लातूर	अहमदपूर नगरपरिषद
१४०	लातूर	निलंगा नगरपरिषद
१४१	लातूर	औसा नगरपरिषद
१४२	उस्मानाबाद	तुळजापूर नगरपरिषद
१४३	उस्मानाबाद	उमरगा नगरपरिषद
१४४	उस्मानाबाद	भूम नगरपरिषद
१४५	उस्मानाबाद	परांडा नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
१४६	उस्मानाबाद	मुरुम नगरपरिषद
१४७	उस्मानाबाद	नळदुर्ग नगरपरिषद
१४८	उस्मानाबाद	कळंब नगरपरिषद
१४९	बीड	अंबेजोगाई नगरपरिषद
१५०	बीड	परळी वैजनाथ नगरपरिषद
१५१	बीड	माजलगांव नगरपरिषद
१५२	बीड	गेवराई नगरपरिषद
१५३	बीड	धारुर नगरपरिषद
अमरावती विभाग		
१५४	बुलढाणा	बुलढाणा नगरपरिषद
१५५	बुलढाणा	खामगांव नगरपरिषद
१५६	बुलढाणा	मलकापूर नगरपरिषद
१५७	बुलढाणा	शेगांव नगरपरिषद
१५८	बुलढाणा	जळगांव जामोद नगरपरिषद
१५९	बुलढाणा	मेहकर नगरपरिषद
१६०	बुलढाणा	नांदुरा नगरपरिषद
१६१	बुलढाणा	चिखली नगरपरिषद
१६२	बुलढाणा	देऊळगांव राजा नगरपरिषद
१६३	बुलढाणा	लोणार नगरपरिषद
१६४	बुलढाणा	सिंदखेडराजा नगरपरिषद
१६५	अमरावती	अंजनगांव सुर्जी नगरपरिषद
१६६	अमरावती	वरुड नगरपरिषद
१६७	अमरावती	मोर्शी नगरपरिषद
१६८	अमरावती	दर्यापूर नगरपरिषद
१६९	अमरावती	चांदूररेल्वे नगरपरिषद
१७०	अमरावती	चांदुरबाजार नगरपरिषद
१७१	अमरावती	धामणगांव नगरपरिषद
१७२	अमरावती	शेंदूरजना नगरपरिषद
१७३	अमरावती	चिखलदरा नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
१७४	यवतमाळ	दारव्हा नगरपरिषद
१७५	यवतमाळ	घाटंजी नगरपरिषद
१७६	यवतमाळ	दिग्रस नगरपरिषद
१७७	यवतमाळ	पुसद नगरपरिषद
१७८	यवतमाळ	उमरखेड नगरपरिषद
१७९	यवतमाळ	पांढरकवडा नगरपरिषद
१८०	यवतमाळ	वणी नगरपरिषद
१८१	यवतमाळ	नेर-नवाबपूर नगरपरिषद
१८२	यवतमाळ	आर्णी नगरपरिषद
१८३	वाशिम	कारंजा नगरपरिषद
१८४	वाशिम	मंगळूरपीर नगरपरिषद
१८५	वाशिम	रिसोड नगरपरिषद
१८६	वाशिम	वाशिम नगरपरिषद.
१८७	अकोला	तेल्हारा नगरपरिषद
१८८	अकोला	आकोट नगरपरिषद
१८९	अकोला	बाळापूर नगरपरिषद
१९०	अकोला	पातूर नगरपरिषद
१९१	अकोला	मुर्तिजापूर नगरपरिषद
नागपूर विभाग		
१९२	नागपूर	कामठी नगरपरिषद
१९३	नागपूर	उमरेड नगरपरिषद
१९४	नागपूर	रामटेक नगरपरिषद
१९५	नागपूर	खापा नगरपरिषद
१९६	नागपूर	कळमेश्वर नगरपरिषद
१९७	नागपूर	मोवाड नगरपरिषद
१९८	नागपूर	सावनेर नगरपरिषद
१९९	नागपूर	काटोल नगरपरिषद
२००	नागपूर	नरखेड नगरपरिषद
२०१	नागपूर	मोहपा नगरपरिषद
२०२	नागपूर	कन्हान नगरपरिषद

(अ-२) नगरपरिषद : २२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपरिषद
२०३	नागपूर	वाडी नगरपरिषद
२०४	नागपूर	वानाडोंगरी नगरपरिषद
२०५	नागपूर	बुटीबोरी नगरपरिषद
२०६	भंडारा	भंडारा नगरपरिषद
२०७	भंडारा	तुमसर नगरपरिषद
२०८	भंडारा	पवनी नगरपरिषद
२०९	भंडारा	साकोली नगरपरिषद
२१०	गोंदिया	तिरोडा नगरपरिषद
२११	गोंदिया	आमगाव नगरपरिषद
२१२	वर्धा	आर्वी नगरपरिषद
२१३	वर्धा	पुलगांव नगरपरिषद
२१४	वर्धा	देवळी नगरपरिषद.
२१५	वर्धा	सिंदी नगरपरिषद
२१६	चंद्रपूर	बल्लारपूर नगरपरिषद
२१७	चंद्रपूर	वरोरा नगरपरिषद
२१८	चंद्रपूर	भद्रावती नगरपरिषद
२१९	चंद्रपूर	मुल नगरपरिषद
२२०	चंद्रपूर	ब्रम्हपूरी नगरपरिषद
२२१	चंद्रपूर	राजूरा नगरपरिषद
२२२	चंद्रपूर	गडचांदुर नगरपरिषद
२२३	चंद्रपूर	चिमूर नगरपरिषद
२२४	चंद्रपूर	नागभीड नगरपरिषद
२२५	गडचिरोली	गडचिरोली नगरपरिषद
२२६	गडचिरोली	देसाईगंज नगरपरिषद

(अ-३) नगरपंचायत : १२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपंचायतीचे नाव
कोंकण विभाग		
१	पालघर	मोखाडा नगरपंचायत
२	पालघर	तलासरी नगरपंचायत
३	पालघर	विक्रमगड नगरपंचायत
४	पालघर	वाडा नगरपंचायत
५	रायगड	खालापूर नगरपंचायत
६	रायगड	माणगांव नगरपंचायत
७	रायगड	म्हसळा नगरपंचायत
८	रायगड	पोलादपूर नगरपंचायत
९	रायगड	तळा नगरपंचायत
१०	रत्नागिरी	दापोली नगरपंचायत
११	रत्नागिरी	देवरुख नगरपंचायत
१२	रत्नागिरी	गुहागर नगरपंचायत
१३	रत्नागिरी	लांजा नगरपंचायत
१४	रत्नागिरी	मंडणगड नगरपंचायत
१५	सिंधुदुर्ग	देवगड-जामसंडे नगरपंचायत
१६	सिंधुदुर्ग	कणकवली नगरपंचायत
१७	सिंधुदुर्ग	कसई-दोडामार्ग नगरपंचायत
१८	सिंधुदुर्ग	कुडाळ नगरपंचायत
१९	सिंधुदुर्ग	वाभवे-वैभववाडी नगरपंचायत
२०	ठाणे	मुरबाड नगरपंचायत
२१	ठाणे	शहापूर नगरपंचायत
पुणे विभाग		
२२	कोल्हापूर	आजरा नगरपंचायत
२३	कोल्हापूर	चंदगड नगरपंचायत
२४	कोल्हापूर	हातकणंगले नगरपंचायत
२५	पुणे	वडगाव नगरपंचायत
२६	सांगली	कडेगाव नगरपंचायत
२७	सांगली	कवठेमहांकाळ नगरपंचायत
२८	सांगली	खानापूर नगरपंचायत

(अ-३) नगरपंचायत : १२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपंचायतीचे नाव
२९	सांगली	शिराळा नगरपंचायत
३०	सातारा	दहीवडी नगरपंचायत
३१	सातारा	खंडाळा नगरपंचायत
३२	सातारा	कोरेगाव नगरपंचायत
३३	सातारा	लोणंद नगरपंचायत
३४	सातारा	मेढा नगरपंचायत
३५	सातारा	पाटण नगरपंचायत
३६	सातारा	वडूज नगरपंचायत
३७	सोलापुर	माढा नगरपंचायत
३८	सोलापुर	माळशिरस नगरपंचायत
नाशिक विभाग		
३९	अहमदनगर	कर्जत नगरपंचायत
४०	अहमदनगर	नेवासा नगरपंचायत
४१	अहमदनगर	अकोले नगरपंचायत
४२	अहमदनगर	पारनेर नगरपंचायत
४३	अहमदनगर	शिर्डी नगरपंचायत
४४	धुळे	साक्री नगरपंचायत
४५	धुळे	शिंदखेडा नगरपंचायत
४६	जळगांव	मुक्ताईनगर नगरपंचायत
४७	जळगांव	शेंदुर्णा नगरपंचायत
४८	नंदुरबार	धडगाव-वडफाळ्या नगरपंचायत
४९	नाशिक	देवळा नगरपंचायत
५०	नाशिक	दिडोरी नगरपंचायत
५१	नाशिक	कळवण नगरपंचायत
५२	नाशिक	निफाड नगरपंचायत
५३	नाशिक	पेठ नगरपंचायत
५४	नाशिक	सुरगणा नगरपंचायत
औरंगाबाद विभाग		
५५	औरंगाबाद	फुलंब्री नगरपंचायत
५६	औरंगाबाद	सोयगाव नगरपंचायत

(अ-३) नगरपंचायत : १२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपंचायतीचे नाव
५७	बीड	आष्टी नगरपंचायत
५८	बीड	केज नगरपंचायत
५९	बीड	पाटोदा नगरपंचायत
६०	बीड	शिरूर नगरपंचायत
६१	बीड	वडवणी नगरपंचायत
६२	हिंगोली	औढा नागनाथ नगरपंचायत
६३	हिंगोली	सेनगाव नगरपंचायत
६४	जालना	बदनापूर नगरपंचायत
६५	जालना	घनसांवगी नगरपंचायत
६६	जालना	जाफराबाद नगरपंचायत
६७	जालना	मंठा नगरपंचायत
६८	लातूर	चाकूर नगरपंचायत
६९	लातूर	देवणी नगरपंचायत
७०	लातूर	जळकोट नगरपंचायत
७१	लातूर	रेणापूर नगरपंचायत
७२	लातूर	शिरूर अनंतपाळ नगरपंचायत
७३	नांदेड	हिमायतनगर नगरपंचायत
७४	नांदेड	नायगांव नगरपंचायत
७५	उस्मानाबाद	लोहारा बु. नगर पंचायत
७६	उस्मानाबाद	वाशी नगरपंचायत
७७	परभणी	पालम नगरपंचायत
अमरावती विभाग		
७८	अकोला	बार्शीटाकळी नगरपंचायत
७९	अमरावती	भातकुली नगरपंचायत
८०	अमरावती	धारणी नगरपंचायत
८१	अमरावती	नांदगाव खंडेश्वर नगरपंचायत
८२	अमरावती	तिवसा नगरपंचायत
८३	बुलडाणा	मोताळा नगरपंचायत
८४	बुलडाणा	संग्रामपुर नगरपंचायत
८५	वाशिम	मालेगाव जहांगिर नगरपंचायत

(अ-३) नगरपंचायत : १२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपंचायतीचे नाव
८६	वाशिम	मानोरा नगरपंचायत
८७	यवतमाळ	बाभुळगाव नगरपंचायत
८८	यवतमाळ	कळंब नगरपंचायत
८९	यवतमाळ	महागांव नगरपंचायत
९०	यवतमाळ	मारेगाव नगरपंचायत
९१	यवतमाळ	राळेगाव नगरपंचायत
९२	यवतमाळ	झरी जामणी नगरपंचायत
नागपुर विभाग		
९३	भंडारा	लाखांदूर नगरपंचायत
९४	भंडारा	लाखणी नगरपंचायत
९५	भंडारा	मोहाडी नगरपंचायत
९६	चंद्रपुर	गोंडपिंपरी नगरपंचायत
९७	चंद्रपुर	जिवती नगरपंचायत
९८	चंद्रपुर	कोरपना नगरपंचायत
९९	चंद्रपुर	पोंभूर्णा नगरपंचायत
१००	चंद्रपुर	सावली नगरपंचायत
१०१	चंद्रपुर	सिंदेवाही नगरपंचायत
१०२	गडचिरोली	अहेरी नगरपंचायत
१०३	गडचिरोली	आरमोरी नगरपंचायत
१०४	गडचिरोली	भामरागड नगरपंचायत
१०५	गडचिरोली	चामोर्शी नगरपंचायत
१०६	गडचिरोली	धानोरा नगरपंचायत
१०७	गडचिरोली	एटापल्ली नगरपंचायत
१०८	गडचिरोली	कोरची नगरपंचायत
१०९	गडचिरोली	कुरखेडा नगरपंचायत
११०	गडचिरोली	मुलचेरा नगरपंचायत
१११	गडचिरोली	सिरोंचा नगरपंचायत
११२	गोंदिया	अर्जुनी नगरपंचायत
११३	गोंदिया	देवरी नगरपंचायत
११४	गोंदिया	गोरेगाव नगरपंचायत

(अ-३) नगरपंचायत : १२६		
अ.क्र.	जिल्हा	नगरपंचायतीचे नाव
११५	गोंदिया	सडक अर्जुनी नगरपंचायत
११६	गोंदिया	सालेकसा नगरपंचायत
११७	नागपूर	भिवापूर नगरपंचायत
११८	नागपूर	हिंगणा नगरपंचायत
११९	नागपूर	कुही नगरपंचायत
१२०	नागपूर	महादुला नगरपंचायत
१२१	नागपूर	मौदा नगरपंचायत
१२२	नागपूर	पारशिवणी नगरपंचायत
१२३	वर्धा	आष्टी नगरपंचायत
१२४	वर्धा	कारंजा नगरपंचायत
१२५	वर्धा	समुद्रपुर नगरपंचायत
१२६	वर्धा	सेलू नगरपंचायत

परिशिष्ट- २

पंचायत राज संस्था

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
कोंकण विभाग		
१	ठाणे	कोपरी
२	ठाणे	भोपर (एन. व्ही.)
३	ठाणे	सागाव (एन. व्ही.)
४	ठाणे	चिंचपाडा (एन. व्ही.)
५	ठाणे	सोनारपाडा (एन. व्ही.)
६	ठाणे	निलाजे (एन. व्ही.)
७	ठाणे	गोलावली (एन. व्ही.)
८	ठाणे	अशोले (एन. व्ही.)
९	ठाणे	आसाडे (एन.व्ही.)
१०	ठाणे	पिसावली (एन. व्ही.)
११	ठाणे	नंदीवाली तारफ पाचानंद (एन. व्ही.)
१२	पालघर	माहीम
१३	पालघर	उपलाट
१४	पालघर	अर्नाळा
१५	पालघर	सतपाटी
पुणे विभाग		
१६	कोल्हापूर	यड्राव
१७	कोल्हापूर	वालिवडे
१८	कोल्हापूर	अल्टे
१९	कोल्हापूर	सांगाव कसाबा
२०	कोल्हापूर	भडोले
२१	कोल्हापूर	हर्ले
२२	कोल्हापूर	रुई
२३	कोल्हापूर	पारगाव

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
२४	कोल्हापूर	वडांगे
२५	कोल्हापूर	दानोली
२६	कोल्हापूर	गारगोटी
२७	कोल्हापूर	चांदूर
२८	कोल्हापूर	उदगांव
२९	कोल्हापूर	कुंभोज
३०	कोल्हापूर	नंदानी
३१	कोल्हापूर	मुदसिंगी
३२	कोल्हापूर	लॅट
३३	कोल्हापूर	तर्दल
३४	कोल्हापूर	रुकडी
३५	कोल्हापूर	पट्टन कोडोली
३६	कोल्हापूर	रेन्डल
३७	कोल्हापूर	कोडोली
३८	कोल्हापूर	शिरोली
३९	पुणे	राहू
४०	पुणे	बावधन बीके (एन. व्ही.)
४१	पुणे	इंदुरी
४२	पुणे	बावडा
४३	पुणे	आंबेगाव खु (भाग) (एन. व्ही.)
४४	पुणे	कडूस
४५	पुणे	नांदेड (एन. व्ही.)
४६	पुणे	निमगाव केतकी
४७	पुणे	वरुळवाडी
४८	पुणे	वारवँड
४९	पुणे	अले
५०	पुणे	बोरीपधी
५१	पुणे	रांजणगाव गणपती
५२	पुणे	यवत

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
५३	पुणे	हडपसर (एन. व्ही.)
५४	पुणे	तळेगाव धामधेरे
५५	पुणे	नाहरे (एन. व्ही.)
५६	पुणे	कळंब
५७	पुणे	शिवणे (भाग) (एन. व्ही.)
५८	पुणे	कोंडावे - धवडे (एन. व्ही.)
५९	पुणे	पाटस
६०	पुणे	मालेगाव बीके
६१	पुणे	कदमवाक वस्ती
६२	पुणे	शिक्रापूर
६३	पुणे	बारामती ग्रामीण
६४	पुणे	ओतूर
६५	पुणे	नारायणगाव
६६	पुणे	आंबेगाव बीके (भाग) (एन. व्ही.)
६७	पुणे	धायरी (भाग) (एन. व्ही.)
६८	पुणे	लोणी-काळभोर
६९	पुणे	केशवनगर-मुंडवा (एन. व्ही.)
७०	पुणे	उरुळी कांचन
७१	पुणे	लहागाव (एन. व्ही.)
७२	पुणे	मंजरी बीके (एन. व्ही.)
७३	सांगली	सावळाज
७४	सांगली	कामेरी
७५	सांगली	येळवी
७६	सांगली	उमाडी
७७	सांगली	दिघंची
७८	सांगली	बोरगाव
७९	सांगली	पेट
८०	सांगली	नेरले
८१	सांगली	नंद्रा

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
८२	सांगली	कसबे दिग्रज
८३	सांगली	कासेगाव
८४	सांगली	मनेराजुरी
८५	सांगली	म्हैसाल
८६	सांगली	कावलापूर
८७	सांगली	एरग
८८	सांगली	बेदग
८९	सांगली	कुंडल
९०	सांगली	वाळवा
९१	सांगली	आटपाडी
९२	सांगली	माळगाव
९३	सातारा	विदानी
९४	सातारा	बावधन
९५	सातारा	मायणी
९६	सातारा	रेठरे
९७	सातारा	शिरवळ
९८	सातारा	उंब्रज
९९	सोलापूर	टाकळी
१००	सोलापूर	माळीनगर
१०१	सोलापूर	घेराडी
१०२	सोलापूर	मोडनिंब
१०४	सोलापूर	माहुद बीके.
१०५	सोलापूर	मंद्रुप
१०६	सोलापूर	यशवंतनगर
१०७	सोलापूर	कासेगाव
१०८	सोलापूर	वेळापूर
१०९	सोलापूर	करकंब
११०	सोलापूर	टेंभुर्णी
१११	सोलापूर	वैराग

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
११२	सोलापूर	महालंग
११३	सोलापूर	कुंभारी
नाशिक विभाग		
११४	अहमदनगर	साकुरी
११५	अहमदनगर	निजोज
११६	अहमदनगर	घोडेगाव
११७	अहमदनगर	कोकमथन
११८	अहमदनगर	चंदा
११९	अहमदनगर	संवत्सर
१२०	अहमदनगर	बेलवंडी बी.के.
१२१	अहमदनगर	वाकडी
१२२	अहमदनगर	मिरजगाव
१२३	अहमदनगर	सुरेगाव
१२४	अहमदनगर	लोणी बी.के.
१२५	अहमदनगर	राशिन
१२६	अहमदनगर	पुणतांबा
१२७	अहमदनगर	कोल्हार बी.के.
१२८	अहमदनगर	निपाणी वडगाव
१२९	अहमदनगर	कार्स्टी
१३०	अहमदनगर	सोनई
१३१	अहमदनगर	वांबोरी
१३२	अहमदनगर	लोणी ख.
१३३	धुळे	फागणे
१३४	धुळे	कुसुम्बे
१३५	धुळे	थालनेर
१३६	धुळे	सामोडे
१३७	धुळे	जैताणे
१३८	धुळे	कपाडणे
१३९	धुळे	सोनगीर

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
१४०	धुळे	पिंपळनेर
१४१	धुळे	शिंदखेडे
१४२	जळगाव	अंतुर्ली
१४३	जळगाव	मारुल
१४४	जळगाव	पहूर पेठ
१४५	जळगाव	चहर्डी
१४६	जळगाव	चिनावळ
१४७	जळगाव	न्हावी प्रा. यावल
१४८	जळगाव	असोदा
१४९	जळगाव	नगरदेओल बीके.
१५०	जळगाव	पिंपळगाव बीके.
१५१	जळगाव	कसोदा
१५२	जळगाव	अडवाड
१५३	जळगाव	रावेर ग्रामिण
१५४	जळगाव	नशिराबाद
१५५	नंदुरबार	प्रकाश
१५६	नंदुरबार	लोणखेडा
१५७	नाशिक	नगरसुल
१५८	नाशिक	पिंपरी सय्यद
१५९	नाशिक	उमरणे
१६०	नाशिक	पलाशे
१६१	नाशिक	कसाबे सुकेने
१६२	नाशिक	अंदेरसुल
१६३	नाशिक	चांदोरी
१६४	नाशिक	विंचूर
१६५	नाशिक	नामपूर
१६६	नाशिक	कसबे वाणी
१६७	नाशिक	वडनेर भैराव
१६८	नाशिक	दाभाडी

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
१६९	नाशिक	पिंपळगाव बसवंत
औरंगाबाद विभाग		
१७०	औरंगाबाद	घाटनंद्रा
१७१	औरंगाबाद	देवलाई
१७२	औरंगाबाद	खंडाळा
१७३	औरंगाबाद	शिओर
१७४	औरंगाबाद	तिसगाव
१७५	औरंगाबाद	शिवना
१७६	औरंगाबाद	अजंठा
१७७	औरंगाबाद	बिडकीन
१७८	बीड	तलवाडा
१७९	बीड	पाथरूड
१८०	बीड	सिरसाळा
१८१	बीड	कडा
१८२	बीड	नेकनूर
१८३	हिंगोली	कुरुंदा
१८४	हिंगोली	आखाडा बाळापूर
१८५	हिंगोली	जावला बाजर
१८६	जालना	तीर्थपुरी
१८७	जालना	टेंभुर्णी
१८८	लातूर	शिरूर ताजबंद
१८९	लातूर	किनगांव
१९०	लातूर	पानगाव
१९१	लातूर	देवणी बीके.
१९२	लातूर	औरद (शा)
१९३	लातूर	नालेगाव
१९४	लातूर	किल्लारी
१९५	लातूर	मुरुड बीके.
१९६	नांदेड	नरसी

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
१९७	नांदेड	तमसा
१९८	नांदेड	वाडी बीके.
१९९	उस्मानाबाद	येडसी
२००	उस्मानाबाद	जेवली
२०१	उस्मानाबाद	बेंबली
२०२	उस्मानाबाद	अंदूर
२०३	उस्मानाबाद	टेर
२०४	उस्मानाबाद	धोकी
२०५	परभणी	वालौर
२०६	परभणी	बोरी
अमरावती विभाग		
२०७	अकोला	पारस
२०८	अकोला	बोरगाव
२०९	अकोला	वडेगाव
२१०	अकोला	हायवरखेड
२११	अमरावती	तळेगाव दशासर
२१२	अमरावती	ब्रम्हानवाडा थडी
२१३	अमरावती	कुर्हा
२१४	अमरावती	कोल्हापूर
२१५	अमरावती	मुंड निशंकराव
२१६	अमरावती	पुसला
२१७	अमरावती	येवडा बीके.
२१८	अमरावती	जरुड
२१९	अमरावती	नांदगाव पेठ
२२०	अमरावती	वाळगाव
२२१	अमरावती	कांदली
२२२	अमरावती	नेरपिंगलाई
२२३	अमरावती	पाथरोट
२२४	अमरावती	शिराजगाव कसबा

(ब-१) ग्राम पंचायती : २४६		
१०,००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असेलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
२२५	बुलढाणा	देऊळगाव माही
२२६	बुलढाणा	सगवान
२२७	बुलढाणा	वडनेर
२२८	बुलढाणा	मलकापूर (ग्रामीण)
२२९	बुलढाणा	धामणगाव बधे
२३०	बुलढाणा	पिंपळगाव काळे
२३१	बुलढाणा	धड
२३२	बुलढाणा	आमदापूर
२३३	बुलढाणा	सोनाला
२३४	बुलढाणा	देऊळघाट
२३५	बुलढाणा	साखर खेरडा
२३६	बुलढाणा	पिंपळगाव राजा
२३७	बुलढाणा	डोणगाव
२३८	वाशिम	अनसिंग
२३९	वाशिम	शिरपूर
२४०	यवतमाळ	विदुल
२४१	यवतमाळ	धानकी
नागपुर विभाग		
२४२	भंडारा	सेंदुरवाफा
२४३	चंद्रपूर	भिसी
२४४	गडचिरोली	अल्लापल्ली
२४५	नागपूर	खरबी
२४६	नागपूर	कोंढाळी
२४७	वर्धा	नाचनगाव

(ब-२) ग्राम पंचायती : २६		
५,००० पेक्षा जास्त लोकसंख्या असलेल्या ग्राम पंचायती		
अ.क्र.	जिल्हा	ग्राम पंचायतीचे नाव
कोकण विभाग		
१	रायगड	रावे
२	रायगड	पळसपे
३	रायगड	केळवणे
४	रायगड	देवीचापाडा
५	रायगड	वहाळ
६	रायगड	टाला
७	रायगड	शिलोतर रायचूर
८	रायगड	चिरनेर
९	रायगड	वरसोली
१०	रायगड	विचुम्बे
११	रायगड	थळ
१२	रायगड	मोरबा
१३	रायगड	गव्हाण
१४	रायगड	रेवदंडा
१५	रायगड	ओहोणी
१६	रायगड	चूल
१७	रत्नागिरी	कडवई
१८	रत्नागिरी	सावर्डे
१९	रत्नागिरी	पंढरी
२०	रत्नागिरी	हरनाई
नागपुर विभाग		
२१	गोंदिया	कारंजा
२२	गोंदिया	बनगाव
२३	गोंदिया	कामठा
२४	गोंदिया	फुलचूर
२५	गोंदिया	सौंदल
२६	गोंदिया	नवेगाव बांध